

Maja#4

Bram Spruyt, co-hoofdredacteur

Voorstelling van het nieuwe nummer van Maja, het magazine van de Jonge Academie
Uitgesproken op het publieksevenement van de Jonge Academie op 16 maart 2017 in Brussel

Via Maja wil de Jonge Academie haar symbolisch kapitaal gebruiken om over dingen te spreken die academici bezighouden, maar waarover doorgaans wordt gezwegen.



Dit jaar zoomde Maja in op de veranderende verhouding tussen enerzijds de wetenschappen/kunsten en anderzijds de publieke ruimte en burgers. Van wetenschap en kunsten wordt gezegd dat ze als taak hebben het maatschappelijke speelveld voldoende breed te houden. Dat doen ze door de samenleving een spiegel voor te houden, vanzelfsprekendheden in vraag te stellen en alternatieven aan te reiken.

Lange tijd leefde de overtuiging dat als wetenschappers en kunstenaars die taak goed wilden vervullen, ze zich dan aan de rand van hun samenleving moesten opstellen. Alleen door de grens tussen wetenschap/kunst en het alledaagse publieke leven heel duidelijk te maken en te bewaken, zo ging de redenering, kon bezoedeling door macht en andere wereldlijke dingen vermeden worden.

Tijden veranderen. Burgers en beleidsmakers verwachten vandaag een veel actievere participatie van wetenschappers en kunstenaars aan het publieke leven. De wetenschappelijke afzondering, of de opgesloten kunstenaar in het atelier zijn minder dan ooit een optie voor (jonge) wetenschappers en kunstenaars. Het mag nog, maar niet te vaak en zeker niet te lang. Burgers zijn meer, vaak ook beter, geïnformeerd dan voorheen, stellen meer vragen en gaan desnoods zelf op zoek naar antwoorden. Dat beïnvloedt ook hun kijk op de kennis en inzichten die wetenschappen en kunsten hen aanreiken. Wetenschappelijk en artistiek gezag is vandaag niet verdwenen maar wel minder vanzelfsprekend geworden.

Hoe kunnen we van die veranderende verhouding tussen wetenschap/kunst en samenleving een win-win situatie maken? Wat is daarvoor nodig? Waar liggen de valkuilen en de opportuniteiten? Dat zijn de vragen die Maja 4 stelt.



Zoals gebruikelijk beantwoordt Maja die vragen in stukjes en brokjes en biedt ze de lezer concrete, tastbare voorbeelden en oprechte getuigenissen.

Het resultaat is een relatief eenvoudige maar daarom niet minder belangrijke boodschap: de interactie tussen wetenschap/kunst en de publieke ruimte is veel breder dan communiceren over wetenschap of tentoonstellen. Echte interactie daagt uit en leidt tot boeiende kruisbestuiving. Deze Maja zal u overtuigen dat niet in het minst academici en kunstenaars er zelf baat bij hebben om de samenleving nauw bij hun werk te betrekken.

Om echt betekenis te krijgen dient die algemene boodschap verder gespecificeerd te worden. De centrale

boodschap van deze Maja steunt dan ook op een aantal deelboodschappen waarvan er hier drie uitgelicht worden.

Een eerste deelboodschap luidt dat contact met de samenleving meer is dan eenrichtingsverkeer en dus ook meer om te communiceren over wetenschap.

Het is ook niet gewoon iets teruggeven aan de samenleving, al kunnen we zoals Bram Verschuere en Karel Vanhaesebrouck in hun bijdragen elk op hun manier benadrukken als academici waarschijnlijk wel meer teruggeven aan de samenleving dan we vandaag doen. Het drama is daarbij wel, zoals Ann Bessemans verduidelijkt, dat in sommige disciplines, zoals bijvoorbeeld de typografie, goede wetenschap juist blijkt uit zijn onzichtbaarheid.





Communicatiemogelijkheden veranderden en verandering beroert waardoor onenigheid ook nooit ver weg is. Dat de discussies rond communicatie door wetenschappers hevig zijn illustreert de bijdrage van Ben Dhooze. Ben neemt een recente discussie op twitter rond de vraag 'is het gepast om als ernstige wetenschapper te twitteren over zijn onderzoek?' als vertrekpunt. Of hoe een debat over communicatie al snel een discussie over integriteit wordt.

Het debat over communiceren over wetenschap beperkt zich overigens niet tot het niveau van de individuele wetenschapper. Zo merkt Stef Aupers op dat het openen van de deuren van de

ivoren torens van wetenschappen een aantal gevolgen heeft voor wetenschap als instituut. Open communicatie impliceert immers ook dat de basis van wetenschap – twijfel en discussie – niet alleen duidelijk wordt voor het grote publiek maar ook gekaapt kan worden op zo'n manier dat uiteindelijk het gezag van het wetenschappelijk argument zelf in vraag wordt gesteld. Dat de mate en aard van de interactie met de samenleving een invloed heeft op de publieke beeldvorming kunstenaars en wetenschappers, staat buiten kijf. Julie Sevenans en Peter Van Aelst rapporteren in die context over hun onderzoek naar de associaties die burgers leggen met verschillende types wetenschappers en de wijze waarop wetenschappers in het nieuws komen.



We hebben de neiging discussies over communiceren over wetenschap als 'nieuw' te beschouwen. Mensen en dus ook academici hebben nu eenmaal altijd het gevoel dat ze zich op een keerpunt in de geschiedenis bevinden. Vragen rond de wijze waarop kunstenaars en wetenschappers zich in het publieke debat konden mengen, zijn er echter altijd geweest. Daarom is het wel goed om eens terug te blikken. Wie dat doet, zoals Joris Vandendriessche bijvoorbeeld, merkt dat zelfs Pasteur handig de aandacht van het grote publiek opzocht. Dat bracht hem succes, maar ook kritiek en misprijzen van collega's. Het artikel van Joris stelt gerust. Het is niet allemaal nieuw. Als we goed zoeken vinden we net als in het verleden oplossingen voor de uitdagingen die de veranderende relatie tussen kunst, wetenschap en publieke ruimte met zich meebrengt.

Spreken over de interactie tussen kunst/wetenschap en de samenleving kan, tenslotte, niet zonder ook over die samenleving zelf iets te zeggen. Het zijn woelige, misschien zelfs verwarrende, tijden. Samenlevingen lijken vandaag verward te zijn in een continu opbod van grote woorden en emotionele reacties.

In die omstandigheden is het zoals Stijn Verrept in zijn interview met Dorien van de Mierop terecht beklemtoont, als academici onze taak om de nuance te blijven verdedigen. In tijden van oprukkend populisme en andere schreeuwrij, is het verdedigen van de nuance inderdaad een moedige keuze die het verschil kan maken.

De nuance verdedigen kan op verschillende manieren.

Bijvoorbeeld door voor de verspreiding van wetenschappelijke inzichten gebruik te maken van de mogelijkheden die nieuwe media en communicatiemiddelen ons bieden. Ben Dhooge interviewde alvast twee specialisten die aangeven hoe dat precies kan, wat de do's en don'ts zijn en die gelukkig ook benadrukken dat iedereen in het brede palet van communicatiemogelijkheden vooral zijn eigen ding moet zoeken. De leden van de Jonge Academie sloegen meteen aan het twitteren, maar zoals u ook ziet: meer oefenen zal kunst baren.



De nuance verdedigen gebeurt ook door mensen te dwingen even halt te laten houden, ze te confronteren met dingen die op het eerste zicht out of place, onlogisch of vreemd zijn. Stilstaan door mensen uit hun comfortzone te halen: dat is wat Frank Merckx en Katelijne De Corte elk op hun manier geprobeerd hebben. Dus aan diegenen die zich nu al de hele tijd zitten af te vragen wat die vreemde WHEY-potten toch in Maja doen. Wees gerust: het gaat niet om een foutje van de drukker en de Jonge Academie heeft ook geen nieuwe sponsor in het bodybuilding milieu gezocht. Waarom die WHEY-potten er dan wel in staan, ontdekt u zelf wel.

ER IS DE ONGRIJPBAARHEID VAN ZIJN BEDOELINGEN
 - ZIJN NEIGING TOT HET ZICH
 VERZELFSTANDIGDE WOORDEN.
 SPEL - HET INCOMMENSURABELE WORDT
 DOEL OP ZICH.
 DE SPRAAKZAAMHEID VAN DE OBJECTEN WORDT
 GELIQUIDEERD, VERGELYKBAR MET EEN WOORD DAT
 DOOR VAN ZIJN BETEKENIS GESCHIEDEN TE WORDEN
 TOT EEN CONFIGURATIE VAN FONGEEN EN GEFLEEM
 WORDT.
 DE BETEKENIS BEJINT ZICH - DOOR DE
 AARD VAN DE PRESENTATIE - LOS TE MAKEN
 VAN HET OBJECT. WAARDOOR DE OORSpronkelijke
 'BEWANDTNISSUSAMMENHANG'
 aan het wonken komt.



Met het verdedigen van de nuance is de cirkel rond.

Het vertrekpunt van Maja4 is het idee dat de verhouding wetenschap/kunsten enerzijds en de publieke ruimte en anderzijds verandert. De opdracht voor academici is dezelfde gebleven: de samenleving een spiegel voorhouden, vanzelfsprekendheden in vraag stellen, alternatieven bedenken en aanreiken. Maar terwijl kunst en wetenschap die taak voorheen vooral vervulden door in de breedte te werken, zich af te zonderden en soms zelfs te choqueren is er vandaag veel meer nood aan verdieping en aan bij elkaar brengen. Door tegen de stroom in te roeien via het radicaal blijven verdedigen van de nuance en door ruimte voor reflectie te creëren door mensen even te laten pauzeren, kunnen wetenschappers en kunstenaars hun kritische taak vervullen. Als ze dat goed doen, zullen ze er zelf nog beter worden van ook.

Dat leek ons alvast een duidelijke en broodnodige boodschap te zijn.

De redactie wenst u veel leesplezier.

